

PRESUDA SUDA

11. srpnja 1985.(*)

„Distribucija filmova u obliku videozapisa – Nacionalne mjere zabrane”

U spojenim predmetima 60 i 61/84,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji je Sudu, na temelju članka 177. UEEZ-a, uputio Tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu, Francuska), u postupku koji se pred tim sudom vodi između, s jedne strane,

1. **Cinéthèque SA**, sa sjedištem u Parizu,
2. **Glinwood Films Ltd**, sa sjedištem u Londonu,
3. **Discophile Club de France**, sa sjedištem u Parizu,
4. **Téléfrance SA**, sa sjedištem u Parizu,

te

Fédération nationale des cinémas français, sa sjedištem u Parizu (predmet 60/84), i, s druge strane,

1. **Éditions René Chateau SARL**, sa sjedištem u Parizu,
2. **Hollywood Boulevard Diffusion - Michel Fabre**, sa sjedištem u Parizu,
3. **SPRL-DGD**, sa sjedištem u Charleroiu (Belgija),

i

Fédération nationale des cinémas français, sa sjedištem u Parizu, (predmet 61/84),

o tumačenju članaka 30., 34., 36. i 59. Ugovora kako bi se okružnom sudu omogućilo da odluči o usklađenosti s tim člancima određenih odredbi francuskog zakonodavstva koje se odnose na distribuciju, u obliku videokaseta ili videodiskova, filmova koji se istovremeno prikazuju u kinodvoranama,

SUD,

u sastavu: Mackenzie Stuart, predsjednik, G. Bosco i O. Due, predsjednici vijeća, P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot i R. Joliet, suci,

nezavisni odvjetnik: Gordon Slynn,

tajnik: D. Louterman, administratorica,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za društvo Téléfrance, tužitelja u glavnom postupku u predmetu 60/84, J. P. Clement, odvjetnik u Parizu,
- za druga društva tužitelje u glavnim postupcima, J.-G. Bitoun i L.-E. Pettiti, odvjetnici u Parizu,
- za Fédération nationale des cinémas français (Nacionalno udruženje francuskih kinematografa, Francuska), tuženika u glavnim postupcima, L. Bousquet,
- za njemačku vladu, E. Röder,
- za francusku vladu, G. Guillaume,
- za Komisiju Europskih zajednica, J. Delmoly, C.-D. Ehlermann i D. Jacob, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 20. ožujka 1985.,

donosi sljedeću

PRESUDU

Pravo

- 1 Dvama rješenjima od 15. veljače 1984., koje je Sud zaprimio 7. ožujka 1984., tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu, Francuska) postavio je na temelju članka 177. UEEZ-a tri prethodna pitanja, jednaka u oba slučaja, koja se odnose na tumačenje članaka 30., 34., 36. i 59. Ugovora, kako bi ocijenio usklađenost francuskog zakonodavstva o distribuciji kinematografskih djela s tim odredbama.
- 2 Francuski Zakon br. 82-652 od 29. srpnja 1982. o audiovizualnoj komunikaciji (JORF od 20. srpnja 1982., str. 2431.) sadržava članak 89. u skladu s kojim se nijedno kinematografsko djelo koje se iskorištava u kinodvoranama ne može istovremeno iskorištavati u obliku nosača namijenjenih prodaji ili iznajmljivanju javnosti za privatnu uporabu, a osobito u obliku videokaseta ili videodiskova, prije isteka roka od šest do osamnaest mjeseci koji se utvrđuje odlukom. Tom se odredbom predviđa da taj rok počinje teći od izdavanja dozvole za iskorištavanje u kinu te da se na njega mogu primijeniti odstupanja koja se odobravaju u skladu s uvjetima utvrđenima odlukom.
- 3 Tako je provedbenom odlukom od 4. siječnja 1983. utvrđeno da će predviđeni rok biti godinu dana. U skladu s rješenjima kojima se upućuju prethodna pitanja, iz zajedničke primjene tog zakonodavstva i odredbi koje su prethodno donesene u području prikazivanja filmova na televiziji proizlazi vremenski razmak u načinima prikazivanja filmova u sljedećem redoslijedu: najprije u kinodvoranama, potom na videokasetama i

videodiskovima te naposljetku na televiziji. Rješenjima se pojašnjava da su ti propisi ublaženi mogućnošću koja je dana ministru kulture da odobri odstupanja u razdoblju od jedne godine, nakon mišljenja komisije sastavljene od osam članova od kojih su dvoje predstavnici izdavača videokaseta i videodiskova. Odstupanja se na temelju provedbene odluke odobravaju s obzirom na rezultate komercijalnog iskorištavanja kinematografskog djela u kinima.

- 4 U predmetu 60/84, glavni postupak odnosi se na distribuciju filma „Furyo”, u produkciji društva uređenog engleskim pravom Glinwood Films Ltd, sa sjedištem u Londonu. To je društvo u ožujku 1983. ustupilo ekskluzivnu distribuciju i iskorištavanje tog filma u kinodvorani francuskom društvu AAA, a film je dozvolu za iskorištavanje u kinu, u smislu članka 89. Zakona br. 82-652, dobio 28. lipnja 1983. Mjesec dana kasnije Glinwood je drugom francuskom društvu, Cinéthèque SA, ustupio ekskluzivnu licenciju za proizvodnju i stavljanje na tržište videokaseta istog filma od 1. listopada 1983., i to licenciju koja je primjenjiva na belgijsko, francusko i švicarsko državno područje, a Cinéthèque se obvezao isplatiti Glinwoodu naknadu u iznosu od 500 000 FF. Nakon što je dobio i dozvolu društva AAA, Cinéthèque je od dogovorenog datuma stvarno započeo s proizvodnjom i stavljanjem na tržište kasete tog filma. U listopadu 1983. obavljanje tih radnji bilo je obustavljeno nakon rješenja u postupku privremene pravne zaštite kojim je Nacionalno udruženje francuskih kinematografa na vlastiti zahtjev dobilo odobrenje za zapljenu svih nosača slike i zvuka filma „Furyo” koje je na tržište stavljao Cinéthèque, a koje su u slobodnoj prodaji nudili preprodavači i trgovci na malo. Cinéthèque i Glinwood su pred tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu) podnijeli zahtjev za ukidanje poduzetih mjera, kao i izjavu da su odredbe članka 89. Zakona br. 82-652 i provedbene odluke od 4. siječnja 1983. protivne člancima od 30. do 36. i članku 59. UEEZ-a.
- 5 U predmetu 61/84, glavni postupak odnosi se na distribuciju filma „Le Marginal”, u produkciji dvaju francuskih društava, Cérito Films i Films Ariane, koja su francuskom društvu Editions René Chateau SARL ustupila izdavanje, iskorištavanje i distribuciju videokaseta tog filma najkasnije od 15. siječnja 1984. u zamjenu za naknadu od 1,5 milijuna franaka, uz licencije od 20 % za više od 20 000 prodanih nosača slike i zvuka. Taj je ugovor bio valjan na belgijskom, francuskom, luksemburškom i švicarskom državnom području. Film se 27. listopada 1983. počeo ekskluzivno prikazivati u tri pariška kina u vlasništvu društva Hollywood Boulevard Diffusion — Michel Fabre te je istog datuma dobio dozvolu za iskorištavanje. Cérito Films je međutim 20. prosinca 1983. društvu Éditions René Chateau odobrio distribuciju videokasete filma u najkraćem roku, uzimajući u obzir da su u Francuskoj postojale piratske videokasete filma. René Chateau je od tada stvarno započeo s distribucijom kasete tog filma, u suradnji s društvom Hollywood Boulevard. Na zahtjev Nacionalnog udruženja francuskih kinematografa, rješenjem u postupku privremene pravne zaštite od 27. prosinca 1983., dvama društvima zabranilo se da nastave s distribucijom filma u obliku nosača slike i zvuka namijenjenih prodaji ili iznajmljivanju javnosti za privatnu uporabu pod prijetnjom izricanja novčane kazne. Éditions René Chateau i Hollywood Boulevard su pred tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu) podnijeli zahtjev za ukidanje poduzetih mjera, kao i izjavu da su odredbe članka 89. Zakona br. 82-652 i provedbene odluke od 4. siječnja 1983. protivne člancima od 30. do 36. i članku 59. UEEZ-a.

- 6 Kako bi riješio te probleme, tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu) uputio je Sudu u oba predmeta sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Jesu li odredbe članka 89. francuskog Zakona od 29. srpnja 1982., koje su dopunjene Odlukom od 4. siječnja 1983., kojima se distribucija filmova uređuje uspostavljanjem prijelaza s jednog načina distribucije na drugi zabranom istovremene distribucije filmova u kinodvoranama i u obliku videokaseta tijekom jednogodišnjeg roka, osim u slučaju odstupanja, u skladu s člancima 30. i 34. Ugovora iz Rima o slobodnom kretanju robe?
 2. Jesu li te iste odredbe nacionalnog prava u skladu s odredbama članka 59. Ugovora iz Rima o slobodnom pružanju usluga?
 3. U slučaju negativnog odgovora na jedno od ta dva prethodna pitanja, jesu li propisi utvrđeni člankom 89. Zakona od 29. srpnja 1982. i Odlukom od 4. siječnja 1983. u skladu s odredbama članka 36. Ugovora iz Rima kojima se predviđaju odstupanja od članaka 30. i 34. tog Ugovora?“
- 7 Tim pitanjima nacionalni sud želi saznati kako tumačiti članke 30., 34., 36. i 59. Ugovora kako bi se utvrdilo je li s tim odredbama usklađeno nacionalno zakonodavstvo kojim se distribucija kinematografskih djela uređuje uspostavljanjem vremenskog razmaka za prijelaz s jednog načina distribucije na drugi zabranom istovremenog iskorištavanja u kinodvoranama i distribucije videokaseta tijekom jednogodišnjeg roka.
- 8 Najprije valja razmotriti jesu li odredbe Ugovora koje se odnose na slobodno pružanje usluga, osobito one iz članka 59., relevantne za ocjenu usklađenosti takvog nacionalnog zakonodavstva s pravom Zajednice.
- 9 Kinematografsko djelo pripada kategoriji umjetničkih djela koja se javnosti mogu priopćavati izravno, kao što je to u slučaju distribucije filma na televiziji ili njegove projekcije u dvorani, ili neizravno u obliku materijalnih nosača kao što su videokasete. U drugom slučaju, priopćavanje javnosti brka se sa stavljanjem na tržište materijalnog nosača filma.
- 10 Odredbom francuskog zakona iz koje proizlaze dva glavna postupka zabranjuje se „iskorištavanje“ kinematografskog djela u obliku nosača, osobito videokaseta; stoga se može postaviti pitanje odnosi li se ipak ta zabrana, premda se ne primjenjuje na jednostavno ustupanje licencije nakon čega se predmetne videokasete ne proizvode odmah, i na narudžbu proizvodnje takvih proizvoda. U tom pogledu valja istaknuti da se proizvodnja videokaseta ne može kvalificirati kao „usluga“ u smislu Ugovora zato što usluge proizvođača takvih proizvoda izravno dovode do proizvodnje materijalnog predmeta na koji se, uostalom, primjenjuje klasifikacija u skladu sa zajedničkom carinskom tarifom (stajalište 37.07). U skladu s člankom 60. Ugovora, uslugama se, naime, smatraju one usluge koje se obavljaju uz naknadu, a „koje nisu uređene odredbama koje se odnose na slobodu kretanja robe“.
- 11 Iz tih razmatranja proizlazi da pitanja koja je postavio nacionalni sud treba ispitati samo s obzirom na članke 30. i 36. Ugovora.

- 12 Rasprava između stranaka usmjerena je na učinak predmetnog nacionalnog zakonodavstva na uvoz videokaseta i stavljanje na tržište videokaseta uvezenih na državno područje. Francuska vlada izjavila je da se zabrana predviđena francuskim zakonom ne odnosi i na izvoz videokaseta, s obzirom na to da se sam cilj zakona ne povrjeđuje ako se videokasete filmova koji se prikazuju u kinima na francuskom državnom području izvoze u druge države članice. Da je nacionalni sud u jednom od glavnih predmeta odobrio zapljenu videokaseta namijenjenih izvozu, prema mišljenju francuske vlade, pogrešno bi primijenio zakon; francuska vlada u tom pogledu podsjeća da je zakon novijeg datuma.
- 13 U tim okolnostima ispitivanje spornog nacionalnog zakonodavstva valja ograničiti na učinke koje može imati na uvoz videokaseta i stavljanje na tržište uvezenih videokaseta.
- 14 U tom pogledu, društva koja su tužitelji i intervenijenti u glavnom postupku, odnosno Cinéthèque i Glinwood Films, Éditions René Chateau i Hollywood Boulevard, Téléfrance SA i društvo Discophile Club de France, ističu da je učinak zakonodavstva poput onog koje je primjenjivo u Francuskoj ograničavanje trgovine unutar Zajednice, s obzirom na to da se njegovom primjenom sprječava dostupnost određenih proizvoda u prodaji na državnom području, čak i ako se mogu slobodno kretati na državnom području drugih država članica. Takva prepreka trgovini unutar Zajednice ne može biti opravdana na temelju članka 36. Ugovora zbog zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva i osobito autorskog prava, s obzirom na to da nositelja takvog prava na kinematografska djela upravo takvo zakonodavstvo sprječava da iskoristi mogućnosti koje mu se dodjeljuju tim pravom.
- 15 Nacionalno udruženje francuskih kinematografa, tuženik u glavnom postupku, tvrdi da se predmetni propisi jednako primjenjuju na uvezene i nacionalne proizvode, da su doneseni zbog nepostojanja zakonodavstva Zajednice u području koje je obuhvaćeno isključivom nadležnošću država članica te da su opravdani važnim zahtjevima od općeg interesa. Naime, riječ je o zaštiti kina kao kulturnog izraza, zaštiti koja je potrebna s obzirom na brzi razvoj drugih načina distribucije filmova.
- 16 Francuska vlada, koja je sličnog stajališta, napominje da su predmetni propisi dio zajedničkog pravila kojim se nastoji uspostaviti vremenski slijed među različitim načinima iskorištavanja kinematografskih djela kako bi se osigurala prednost iskorištavanja u kinodvoranama. Iskorištavanje na televiziji u Francuskoj već je uređeno ugovornom dokumentacijom koja je obvezna za nacionalna televizijska društva te je cilj članka 89. Zakona br. 82-652 primjena istog sustava na iskorištavanje u obliku nosača slike i zvuka, time što se uostalom nalaže kraći rok. Takvo je pravilo potrebno kako bi se zajamčio kontinuitet filmskog stvaralaštva s obzirom na to da se iskorištavanjem u kinima stvara glavina dohotka (80 %) te da su prihodi od drugih oblika iskorištavanja vrlo niski. Prikazivanje u kinu stoga je nužan uvjet za isplativost kinematografske djelatnosti i, prema tome, same proizvodnje filmova.
- 17 Francuska vlada dodaje da je bilo moguće nositeljima prava na filmove prepustiti mogućnost da odgode iskorištavanje putem nosača slike i zvuka predviđanjem obveznih rokova u njihovim ugovorima. Međutim, takvim sustavom samoregulacije nije se mogla uzeti u obzir rastuća moć industrije nosača slike i zvuka te opasnost od uspostavljanja takve neravnoteže u ugovornim odnosima da ugovor više ne može imati svoju regulatornu ulogu.

- 18 Komisija tvrdi da predmetni nacionalni propisi, time što na godinu dana zabranjuju stavljanje na tržište videokaseta na kojima su reproducirana kinematografska djela koja se iskorištavaju u kinodvoranama, nesporno dovode do sprječavanja uvoza nosača slike i zvuka koji su zakonito proizvedeni i stavljeni na tržište u drugoj državi članici ili koji su u njoj pušteni u slobodni promet. Mogućnost odobrenja odstupanjâ na temelju prethodno navedene Odluke od 4. siječnja 1983. ne može omogućiti izmjenu tog utvrđenja. Komisija međutim tvrdi da se ciljevima u interesu kulture mogu opravdati određene prepreke slobodnom kretanju robe, pod uvjetom da se predmetna ograničenja jednako primjenjuju na nacionalne i uvezene proizvode, da su prikladne cilju koji se u kulturi nastoji ostvariti i da se njima najmanje moguće utječe na trgovinu unutar Zajednice.
- 19 Komisija je na zahtjev Suda dostavila podatke u pogledu stanja u drugim državama članicama. Zakonodavstvo koje bi bilo usporedivo s predmetnim francuskim propisima ne postoji u drugim državama članicama. U većini država članica, profesionalni krugovi sklapaju sporazume različitog dosega o rokovima koji se moraju poštovati nakon što se kinematografska djela počnu prikazivati u kinu kako bi ih se moglo distribuirati u obliku videokaseta; ti rokovi mogu biti od tri do dvanaest mjeseci, no u većini slučajeva su šest mjeseci. U Saveznoj Republici Njemačkoj i u Danskoj filmovi koji se u određenoj mjeri subvencioniraju ne mogu se, u skladu sa smjernicama koje su donijele institucije koje dodjeljuju tu pomoć, stavljati na tržište u obliku videokaseta prije isteka roka od, redom, šest mjeseci i godine dana, počevši od prvog prikazivanja u kinu u zemlji.
- 20 Valja utvrditi, kao prvo, s obzirom na te različite informacije, da su nacionalni propisi o kojima je riječ u glavnim predmetima dio kategorije odredbi koje se primjenjuju u većini država članica u obliku ugovornih, upravnih ili zakonskih odnosa te u različitim područjima primjene, ali da im je svima cilj odgoditi distribuciju filmova na videokasetama prvih nekoliko mjeseci nakon početka prikazivanja u kinu u svrhu zaštite iskorištavanja u kinu, koja se smatra nužnom za isplativost proizvodnje filma u odnosu na iskorištavanje putem videokaseta. Kao drugo, valja napomenuti da se Ugovorom državama članicama načelno prepušta da ocijene potrebu za takvim sustavom, oblik tog sustava, kao i rokove koje, po potrebi, valja odrediti.
- 21 U tom pogledu valja primijetiti da cilj takvog sustava, iako se jednako primjenjuje na videokasete koje su proizvedene na nacionalnom području ili one koje su uvezene, nije uređivanje trgovinske razmjene; njegov učinak nije davanje prednosti nacionalnoj proizvodnji u odnosu na proizvodnju drugih država članica, već poticanje proizvodnje filma kao takve.
- 22 Međutim, primjena takvog sustava može izazvati poteškoće u trgovini videokasetama unutar Zajednice zbog razlika među primjenjivim sustavima u različitim državama članicama i uvjetima u kojima se u tim državama kinematografska djela počinju prikazivati u kinu. U tim okolnostima zabrana iskorištavanja predviđena tim sustavom nije u skladu s načelom slobodnog kretanja robe predviđenim Ugovorom, osim ako eventualne poteškoće koje može izazvati u trgovini unutar Zajednice nisu veće od onog što je nužno kako bi se osiguralo ispunjavanje njezina cilja i ako je taj cilj opravdan s obzirom na pravo Zajednice.
- 23 Takvo opravdanje ne može se odbiti za nacionalni sustav kojim se, u cilju poticanja stvaranja kinematografskih djela bez obzira na podrijetlo, tijekom ograničenog

početnog razdoblja nastoji osigurati prednost distribucije tih djela iskorištavanjem u kinu.

- 24 Stoga na postavljena pitanja valja odgovoriti da članak 30. Ugovora treba tumačiti na način da se ne primjenjuje na nacionalno zakonodavstvo kojim se distribucija kinematografskih djela uređuje uspostavljanjem vremenskog razmaka za prijelaz s jednog načina distribucije na drugi zabranom, tijekom ograničenog razdoblja, istovremenog iskorištavanja u kinodvoranama i distribucije videokaseta, ako se takva zabrana jednako primjenjuje na videokasete koje su proizvedene na državnom području ili one koje su uvezene i ako eventualne poteškoće u trgovini unutar Zajednice koje njezina primjena može izazvati ne prekoračuju ono što je nužno za osiguravanje prednosti, tijekom početnog razdoblja, iskorištavanju kinematografskih djela bilo kojeg podrijetla u kinu u odnosu na druge načine distribucije.
- 25 Društva tužitelji i intervenijenti u glavnom postupku također su postavili pitanje povređuje li se člankom 89. francuskog Zakona o audiovizualnoj komunikaciji sloboda izražavanja kako je priznata člankom 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te je li, stoga, neusklađen s pravom Zajednice.
- 26 Iako je točno da je na Sudu da osigura poštovanje temeljnih prava upravo u području prava Zajednice, ipak nema ovlast ispitivati usklađenost s Europskom konvencijom nacionalnog zakona koji je, kao u ovom slučaju, dio područja koje je obuhvaćeno ocjenom nacionalnog zakonodavca.

Troškovi

- 27 Troškovi njemačke i francuske vlade te Komisije, koje su Sudu podnijele očitovanja, ne nadoknađuju se; budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred nacionalnim sudom, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odgovarajući na pitanja koja mu je tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu, Francuska) uputio rješenjima od 15. veljače 1984., odlučuje:

Članak 30. Ugovora treba tumačiti na način da se ne primjenjuje na nacionalno zakonodavstvo kojim se distribucija kinematografskih djela uređuje uspostavljanjem vremenskog razmaka za prijelaz s jednog načina distribucije na drugi zabranom, tijekom ograničenog razdoblja, istovremenog iskorištavanja u kinodvoranama i distribucije videokaseta, ako se takva zabrana jednako primjenjuje na videokasete koje su proizvedene na nacionalnom državnom području ili one koje su uvezene i ako eventualne poteškoće u trgovini unutar Zajednice koje njezina primjena može izazvati ne prekoračuju ono što je nužno za osiguravanje

prednosti, tijekom početnog razdoblja, iskorištavanju kinematografskih djela bilo kojeg podrijetla u kinu u odnosu na druge načine distribucije.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 11. srpnja 1985.

[potpisi]

* Jezik postupka: francuski

RADNI PRIJEVOD